

Boletina. Kjer domuje velikonočnica.

Projekt LIFE04NAT/SI/000240

"Natura 2000 v Sloveniji -
upravljalski model in informacijski sistem"

Zavod Republike Slovenije za varstvo narave
Območna enota Celje

Boletina pri Ponikvi

Boletina je manjši kraj blizu Ponikve pri Grobelnem, severovzhodno od Celja. Le nekaj sto metrov od središča kraja na bližnjem travniku uspeva redka stepska rastlina velikonočnica.

Rastišče, ki obsega 1,8 hektarjev, je največje od štirih danes znanih rastišč velikonočnice v Sloveniji in dosega skrajno jugozahodno mejo razširjenosti te rastline.

Večji del rastišča je Občina Šentjur leta 1993 zavarovala z občinskim odlokom. Velikonočnica je pri nas zavarovana in je uvrščena na Rdeči seznam ogroženih rastlinskih vrst.

Karta območja Boletina

Naravovarstveni status rastišča velikonočnice na Boletini pri Ponikvi

- posebno varstveno območje – območje Natura 2000 (Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000), Uradni list RS, št. 49/04, 110/04);
- ekološko pomembno območje (Uredba o ekološko pomembnih območjih, Uradni list RS, št. 48/04);
- naravna vrednota (Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot, Uradni list RS, št. 111/04);
- naravni spomenik (Odlok o razglasitvi naravnih spomenikov in znamenitosti v Občini Šentjur pri Celju, Uradni list RS, št. 45/93).

Kraški svet in suhi travniki

Ugodne razmere za rast velikonočnici nudi kraški svet. Okolica Ponikve je območje osamelega krasa z značilnimi kraškimi pojavi, ki pa so manj izraziti kot na klasičnem krasu. V bližini teče ponikalnica, ki na eni strani rastišča "izgine" pod zemljo in se ponovno pojavi na površju na drugi strani rastišča. Plast litotamnijskega apnenca, ki tvori kamninsko podlago, je vodoprepustna, zato vsa padavinska voda z rastišča hitro odteče in površje ostane suho. Na tej kamninski podlagi je nastal polnaraven suh travnik.

Boletina

Suhe travnike soustvarjajo naravne danosti in človek z zmerno ekstenzivno rabo. Opuščanje ročne košnje in posledično zaraščanje z grmovnimi vrstami ter pretirano gnojenje ogrožajo to življenjsko okolje in s tem obstoj značilnih rastlinskih vrst. V Sloveniji še najdemo ohranjena suha travnišča, predvsem na hribovitih predelih, kot so Goričko, Boč in Donačka gora, Kozjansko, Posavsko hribovje, Bela krajina in Kras, medtem ko so v Evropi ti habitati že precej redki.

Velikonočnica (*Pulsatilla grandis*)

in njeni sorodniki

Velikonočnica je stepska rastlina, ki najbolje uspeva na sončnih, kamnitih in suhih traviščih, na apnenčasti podlagi in tudi na prodnatih tleh ter v svetlih gozdovih. Sodi v rod kosmatincev (*Pulsatilla*), za katere je značilna poraščenost z nežnimi svilnatimi dlačicami. Pri nas poleg velikonočnice ali velikega kosmatinca rastejo še beli in alpski kosmatinec, ki sta značilna za alpske predele, ter gorski in navadni kosmatinec, ki se pojavljata na suhih travnikih povsod po deželi. Rastline iz rodu kosmatincev so zavarovane, saj so zaradi krčenja njihovega življenjskega okolja, ki ga povzročata intenzivno kmetijstvo in zaraščanje travnikov, močno ogrožene.

Gorski kosmatinec

Velikonočnica

V zgodnjih pomladnih dneh velikonočnica najprej razvije pokončne zvonaste cvetove. Sestavljeni so iz šestih svetlo vijoličastih listov, ki so na zunanji strani svilnato dlakavi. V polnem razcvetu je običajno v času velike noči, po čemer je dobila tudi svoje ime.

Velikonočnico oprahujejo čebele in čmrlji. Zeleni listi se razvijejo po cvetenju in so dva- do trikrat pernatno deljeni. Plod je orešek z močno podaljšanim in kosmatim vratom za lažje raznašanje z vetrom. S pomočjo gibalnega mehanizma se plodovi z ostro konico zavrtajo v tla do 20 cm globoko. V času zorenja plodov lahko steblo zraste tudi do 60 cm visoko.

Ko semena poleti dozorijo, se pričnejo počasi tvoriti cvetni brsti za naslednje leto. Do konca poletja se cvetni listi že oblikujejo v močan popek, ki je pred zimo zavarovan z gostim dlakavim ovojem, kar omogoča cvetenje velikonočnice že v zgodnji pomladi.

Ureditev rastišča velikonočnice

Cvetoča velikonočnica vsako leto pritegne številne obiskovalce, ki so pogosto po obisku za seboj pustili poškodovano travno rušo in poteptane cvetlice. Zato smo v okviru projekta LIFE okoli rastišča postavili ograjo iz lesenih stebrov in jeklene vrvi, ki na nevsiljiv način preprečuje dostop do občutljivih rastlin. K dolgoročni ohranitvi rastišča na Boletini pripomore tudi vsakoletno varovanje velikonočnice v času cvetenja.

Velikonočnica v polnem razcvetu

Informacijska tabla ob rastišču

Ograjo okrog rastišča smo postavili leta 2006 v okviru projekta LIFE.

Cvetoča velikonočnica vsako leto pritegne številne obiskovalce.

Boletina, pilotno območje projekta LIFE III – Narava:

“Natura 2000 v Sloveniji – upravljavski modeli in informacijski sistem”, LIFE04NAT/SI/000240

LIFE III – Narava je finančni instrument Evropske unije, ki podpira naravovarstvena prizadevanja za ohranjanje evropsko pomembnih vrst in njihovih življenjskih prostorov, združenih v mrežo Natura 2000.

Projekt, ki traja od 1. januarja 2005 do 31. decembra 2007, na območju Boletina izvaja Zavod RS za varstvo narave z lokalnim partnerjem Občino Šentjur ter v sodelovanju s Turističnim olupševalnim društvom Ponikva in Krajevno skupnostjo Ponikva.

Projektne aktivnosti na pilotnem območju Boletina:

- izdelava načrta upravljanja območja,
- odkup zemljišča,
- ograditev rastišča,
- redna košnja,
- odstranitev grmovja,
- strokovni nadzor v času cvetenja velikonočnice,
- postavitve informacijske table,
- izdelava brošure,
- druge obveščevalno-informativne akcije (predavanja na OŠ, natečaj za najboljši plakat na OŠ, izdelava informacijskih gradiv, ...).

Nosilec projekta:

Zavod Republike Slovenije
za varstvo narave

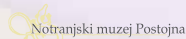
Glavni financer:

Sofinancer:

Partnerji projekta:

Zavod Republike Slovenije za varstvo narave
Območna enota Celje

Opekarniška cesta 2
3000 Celje
Tel. 03 426 03 43
Faks 03 426 03 42

www.zrsvn.si
www.zrsvn.si/life

Besedilo: Gregor Kalan, Mojca Tomažič, Mateja Polutnik, Nina Uratarič

Fotografije: Gregor Kalan, Irena Kodele Krašna, Mateja Polutnik

Karta: Gregor Kalan

Oblikovanje: Pristop, d.o.o.

Tisk: Čukgraf, d.o.o.

Naklada: 5000 izvodov

Marec 2007

Brošuro smo izdali v okviru projekta LIFE III – Narava: “Natura 2000 v Sloveniji – upravljavski modeli in informacijski sistem”, ki ga sofinancira EU.

Dodatne informacije: Turistično olupševalno društvo Ponikva
03 579 20 65
ponikva@volja.net

Razvojna agencija Kozjansko
03 747 12 46
info@ra-kozjansko.si

Turistično informacijski center Šentjur
03 749 25 23
tic@turizem-sentjur.si

Boletina

Jelovica

Jovski

Ličenca
(ribniki
Petelinjek)

Snežnik